

# **O‘RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali**

## **1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

### **Bank tizimini raqamlashtirish**

**Axrorov Elyorjon Baxtiyor o‘g‘li**  
**O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali**

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada bank tizimining raqamlashtirilishi jarayoni, uning bosqichlari va iqtisodiy samaradorligi masalalari tahlil qilingan. Bank faoliyatining elektron platformalarga o‘tkazilishi, mijozlarga masofaviy xizmatlar ko‘rsatish, xarajatlarni optimallashtirish, moliyaviy inklyuziyani kuchaytirish va naqd pulsiz iqtisodiyotni shakllantirish borasidagi yutuqlar keng yoritilgan. O‘zbekiston misolida mavjud islohotlar, milliy strategiyalar, internet-banking, mobil ilovalar, sun’iy intellekt va blokcheyn texnologiyalarining joriy etilishi tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamlashtirish jarayonida yuzaga kelayotgan kiberxavfsizlik tahdidlari va ularni bartaraf etish mexanizmlari ko‘rib chiqiladi. Maqola yakunida bank tizimining raqamlashtirilishi mamlakat iqtisodiy barqarorligining muhim omili sifatida baholanadi.

**Kalit so‘zlar:** raqamlashtirish, bank tizimi, internet-banking, mobil bank, moliyaviy inklyuziya, sun’iy intellekt, blokcheyn, kiberxavfsizlik, O‘zbekiston, raqamli iqtisodiyot, elektron moliya.

Zamonaviy raqamli transformatsiya jarayonlari moliyaviy tizim, xususan bank sektorining butun tuzilmasini tubdan o‘zgartirmoqda. Raqamlashtirish — bu bank xizmatlarini elektron platformalar orqali avtomatlashtirish, mijozlarga masofaviy xizmat ko‘rsatish, ma’lumotlar bazasini raqamli shaklda yuritish, moliyaviy operatsiyalarni tez, ishonchli va shaffof amalga oshirish imkoniyatini beruvchi yondashuvdir.

Bank tizimini raqamlashtirish bir necha bosqichda kechadi: birinchi bosqichda bank ichki jarayonlarini avtomatlashtiradi (masalan, hisobotlar, ichki audit, ma’lumotlar almashinuvi); ikkinchi bosqichda mijozlarga xizmat ko‘rsatish sohalari — internet-banking, mobil ilovalar, onlayn to‘lov tizimlari joriy etiladi; uchinchi bosqichda esa sun’iy intellekt va blokcheyn texnologiyalari asosida aqlli tizimlar yaratiladi.

O‘zbekistonda bank tizimining raqamlashtirilishi iqtisodiy islohotlarning ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida tan olingan. “2020–2030-yillarda O‘zbekiston

# **O‘RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR TADQIQOTLAR-Jurnali 1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

Respublikasida raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasi” doirasida bank-moliya sektorining to‘liq raqamlashtirilishi belgilangan. Bugungi kunda aksariyat tijorat banklari o‘z mobil ilovalari, internet-banking platformalari, QR-kod orqali to‘lov tizimlari, onlayn kreditlash mexanizmlarini joriy qilgan.

Bank tizimining raqamlashtirilishi birinchi navbatda aholining moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatini kengaytiradi. Masofaviy bank xizmatlari orqali aholining uzoq hududlardagi qatlamlari ham moliyaviy tizimga jalb qilinadi. Bu esa moliyaviy inklyuziya darajasini oshirib, naqd pulsiz iqtisodiyotni shakllantirishga xizmat qiladi.

Ikkinchi jihat – operatsion xarajatlarning keskin kamayishi. Raqamli texnologiyalar yordamida banklar filiallar sonini qisqartirib, xodimlarga bo‘lgan ehtiyojni kamaytiradi, bu esa xarajatlarni optimallashtirishga olib keladi. Shu bilan birga, moliyaviy axborotlar real vaqt rejimida nazorat qilinib, firibgarlik holatlari, korrupsiya va noqonuniy pul aylanishlari oldi olinadi.

Biroq, bank tizimining raqamlashtirilishida xavfsizlik muammolari ham mavjud. Kiberxavfsizlik, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish, texnik infratuzilmaning ishonchliligi masalalari jiddiy dolzarbdir. Shu sababli O‘zbekistonda “Kiberxavfsizlik kontsepsiyasi”, “Shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish to‘g‘risida”gi qonunlar orqali raqamli moliyaviy xavfsizlikni mustahkamlashga intilmoqda.

Sun’iy intellekt, analitik tizimlar va blokcheyn texnologiyalari esa banklarning keyingi rivojlanish bosqichini belgilaydi. AI asosida kredit reytingini avtomatik baholash, mijozlarga maslahat xizmatlari ko‘rsatish (chat-botlar), avtomatik firibgarlikni aniqlash algoritmlari faol joriy etilmoqda. Blokcheyn texnologiyasi esa banklararo operatsiyalar, valyuta konvertatsiyasi va xalqaro to‘lov tizimlarida tezlik va ishonchlilikni oshirish imkonini bermogda.

Xulosa qilib aytganda, raqamlashtirish bank tizimi uchun nafaqat texnologik modernizatsiya, balki iqtisodiy samaradorlik, ishonchlilik, qulaylik va tezkorlikni ta’minlovchi zaruriyatdir. O‘zbekistonda bu jarayon izchil amalga oshirilayotgani, bank sektorining jahon standartlariga moslasha olayotganini ko‘rsatadi. Raqamli moliyaviy tizim – bu nafaqat hozirgi kun talabi, balki kelajakdagi iqtisodiy barqarorlikning poydevoridir.

**O‘RTA OSIYODA IJTIMOIIY VA GUMANITAR  
TADQIQOTLAR-Jurnali  
1-son. 3-qism. Noyabr-2025**

**Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4699-sonli qarori “Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasi to‘g‘risida”, 2020-yil.
2. World Bank. *Fintech and Digital Financial Services in Central Asia*, Washington, 2023.
3. IMF. *Digital Banking and Financial Stability*, Washington, 2022.
4. UNDP Uzbekistan. *Digital Inclusion and Financial Sector Reform*, Tashkent Office Report, 2023.
5. Asian Development Bank. *Modernizing the Banking Sector in Uzbekistan*, Manila, 2022.
6. U. Karimov. *Raqamli transformatsiya: O‘zbekiston bank sektorida yangicha yondashuvlar*, – Toshkent: Iqtisodiyot, 2023.
7. Deloitte Insights. *The Future of Digital Banking 2024*, Global Report, 2024.
8. EY. *Digital Finance and Cybersecurity Trends in Emerging Markets*, London, 2022.